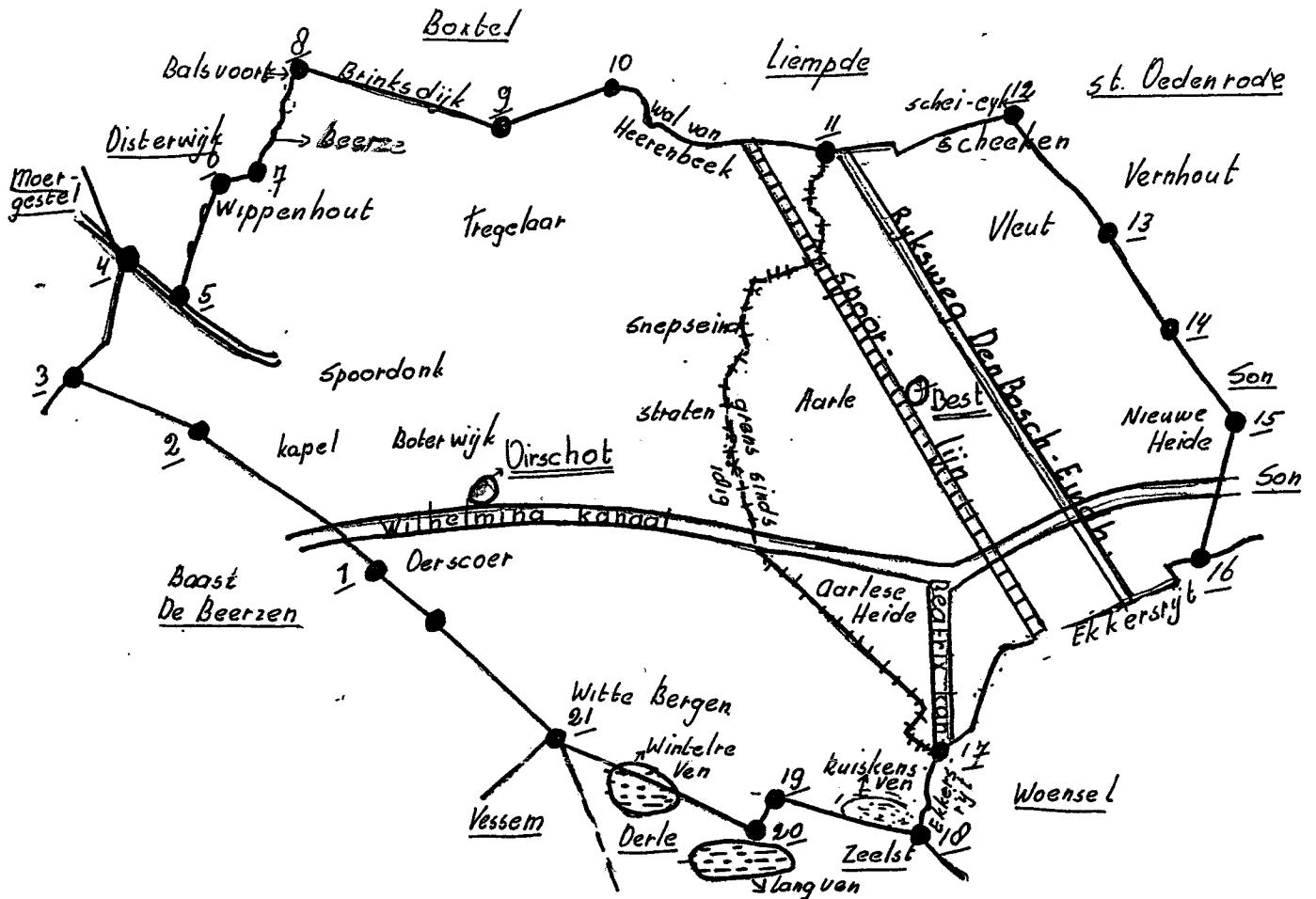
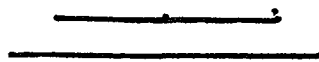

FIETSRUTE LANGS HISTORISCHE GRENS

1 paal Papenvoirt	12 paal Scheedijk
2 de Grote Gooygaard	13 paal Ten Lake (of Ter Laak)
3 paal Bekersberg of Stenen paal of Drie Aken	14 Voskuyl
4 paal Eenhand (of Hele Hand?)	15 paal Hoberg
5 paal Boekvoirt	16 paal Eckersrijt
6 paal Wippen	17 het Steenen Schoor
7 Bunderpaal	18 Ruiskenspaal
8 Baensfoort	19 Sintelpaal
9 De Kei	20 Landvoort
10 De Schutskuil (Schatskuil)	21 Verbrande paal of de Twee Boomkens
11 Munnikenpaal	

Heemkundelid J. van Hout, die de laatste jaren de najaarsfietstocht van de heemkundekring mede voorbereidt en tevens als gids fungeert, heeft voor het 25-jarig jubileum een fietstocht op papier gezet die ons voert langs de grenzen van de oude Heerlijkheid Oirschot (dus Oirschot-Best). Die grenzen werden in vroegere tijden bepaald door wegen, waterlopen, verhogingen enz. en op belangrijke punten gemarkeerd door grenspalen of grenskeien, ook wel limietpalen of -keien genoemd. De meeste van die markeringspunten zijn jammer genoeg verdwenen en in vergetelheid geraakt. Door deze fietstocht worden ze hopelijk uit die vergetelheid gehaald en wie weet...?

Als bewijzen van hun vroegere bestaan zijn in de routebeschrijving regelmatig korte teksten opgenomen (soms letterlijk weergegeven, soms verwerkt) die gevonden zijn in de Oirschotse archieven. Soms, als de teksten letterlijk overgenomen zijn, staan ze tussen aanhaling- en sluittekens, maar altijd worden ze voorafgegaan door een liggend streepje. Omdat de grens wel eens midden door een loop, over een akker of door struweel loopt en ondertussen doorsneden is door spoor- of andere wegen is hij natuurlijk niet precies na te fietsen, maar wel "ten ro:wste be".

Voor een sportief heemkundelid is een lengte van \pm 60 km. best te doen en anders doe je er twee keer over. Je bent nooit ver van huis.

Veel fietsplezier !

GRENSFIETSRUTE DOOR DE HEERLIJKHEID OIRSCHOT.

1 We vertrekken vanaf de Markt, rijden door de Koestraat, steken de Heuvelse brug over en slaan meteen rechtsaf, de Kanaaldijk volgend. Bij de zgn. Papenvoort stond de eerste grenspaal op de scheiding Oirschot- de Beerzen.

- De grens liep hier "van Paal Papenvoort, vanaf dat punt naar kapel de H.Eik, en verder naar Bekersberg....."

2 We steken de zgn. Groenewoudse brug over en gaan linksaf, aan de noordkant van het kanaal rijden. Zolang de Kattenbergse brug nog open is, kunnen we ook de zuidkant aanhouden en daar oversteken.

3 Bij die laatste brug rechtsaf de Kattenbergsesteeg in. Gekomen aan het punt waar de verharding van de steeg begint, zijn we op de grens. Hier stond vroeger paal "De Gooyard"

-citaat 1832: ".....Vanaf den grote Gooyard noordwaarts door de heide, in rechte lijn langs de limieten van Oost- en Middelbeers tot aan den kei of paal, staande op het genoemd wordende Beeks Bergje, waar de gemeenten Oisterwijk, Moergestel, en Oost- en Middelbeers in aanraking komen met Oirschot. Vervolgens langs de grens met Moergestel tot aan den paal de Eenhand aan den Moergestelse baan..."

4 Wij vervolgen onze weg door de Kattenbergsesteeg, over de A 58 tot aan de Spoordonkseweg en rijden links af de weg op.

5 Bij de Heibloemdijk rechtsaf. Die dijk af rijden tot de Logtsebaan.

Het volgend citaat geeft de grens in deze omgeving aan.

-Citaat 1832: "...Vanaf Eenhand de Moergestelsebaan volgend tot aan de Heiloo. Vanaf paal Boeckvoort den Heiloo volgend tot alwaar denzelven een hoek formeert, dan een slootje volgend tot weer den Heiloo, welke zal worden gevolgd tot het punt alwaar deze zich in den groote stroom (de Beerze) ontlast en zal den stroom gevolgd worden tot op het punt van den key, gelegen te Balsvoort (Baensfoort) op de limiet met Boxtel...."

- In 1827 beschrijven ze hem in omgekeerde richting. "...Grens Oisterwijk- Oirschot loopt van eenen kei gelegen bij eenen eikenboom, noordwaarts ruim 110 schreden van de hoeve Balsvoort in een rechte lijn op den paal de Eenhand, staande een vierde uurs in de heide boven de laatste huizen van het gehugt Spoordonk, alwaar die gemeente in aanraking kome met die van Moergestel".

6 Bij de Logtsebaan gaan we rechtsaf.

7 Bij kruising met Nieuwedijk links af.

8 Bij Brinksdijk rechts. Dit is tevens de grens met Boxtel, die vanaf hier in rechte lijn naar de "Tregelaarse kei" loopt, daar een stompe hoek maakt en dan verder in rechte lijn naar paal "de Schatkuil" gaat.(Schutskuil)

9 Om op dat laatste punt te komen rijden we Brinksdijk af tot aan de Meierijsebaan. Nu rechtsaf.

10 Op Kruising links. (Steenrijt)

11 Bij Oude Grintweg links tot paal Schutskuil (of Schatskuil).

Een citaat uit 1825 beschrijft de grens, maar dan in omgekeerde richting; van de Schutskuil teruguit naar Spoordonk.

-Citaat 1825. ".....aan de kant van de gemeente Liempde, alwaar zich ter plaatse een jachtpaal bevindt op of omtrent 20 ellen van eenen kuil in de heide, genaamd Schutskuil nabij Velderse dijk. (Hier stonden vroeger 3 houten palen, Oirschot, Boxtel, Liempde.) Vanaf hier wordt de grens gevormd door een regte lijn doorsnijdende de heide genaamd het Schoom, de Oirschotsebaan of Langendijk, verder over de Lenisheuvelse heide tot eenen steenen grenspaal genaamd Den Tregeler, (een kei) liggende in een dennenbosch of voorpoting. Vanaf deze paal makende eenen stompe uitgaande hoek en volgende wederom eene regte lijn in westelijke richting over de Tregelaarse en Banisveldse heide, over den weg de Nieuwe Dijk en een ven - genaamd Scheidsven - naar Balsvoort".

- citaat 1828. "...Bij de Schatskuil zijn wij overgegaan tot het plaatsen van eenen blauwe kei ofte steen ter lengte van omtrent 9 palmen en ter breedte van 4 palmen, 4 duimen; zijnde de kei van volgende gedaante:

12 We rijden de Van Coehoornweg op en gaan na \pm 500 m links een gruislaan op.

13 Bij kasteel Heerebeek rechts om het kasteel heen. Voor verbouwde boerderij rechtsaf.

14 Na \pm 1 km komen we op de Liempdsedijk. Hier linksaf, onder het spoor door, over Monnikenweg naar de Rijksweg.

- Ondertussen hebben we de grens links laten liggen die vanaf Schutskuil gevormd wordt door de zgn wal van Heerebeek en via Kuppenbunders over de Munniksheide tot aan De Monnikenweg. Hier stond de Munnikenpaal.

15 De rijksweg is een belemmering om de grens te volgen, dus gaan we met een omweg, d.w.z.linksaf.

16 Via viaduct de rijksweg over.

17 Eerste weg rechts: Dazingstraat.

18 Eerste weg rechts: Ooiendonksestraat.

19 Na bocht en onverharde weg volgen we de grens weer. De Scheeken (Schei-eiken)

20 Bij verharde weg rechts en deze blijven volgen.

21 Bij dwarsweg rechtsaf Vleutstraat in.

- citaat 1746. "...grens Liempde van de Scheekgraaf tegen de Vleutstraat, dwars over deze straat door den waterloop scheidende de Bakkershurken van het broek den Goosenbunder tot aan een doorenboschje. Hier komt een paal".

- In 1774 zijn hier 4 manspersonen uit Liempde betrapt op het stelen van "30 coopen turf op het broek de Gansdonk zulks meer als 400 schreden binnen de limiet van Oirschot" De stenen paal aan de Steenweg (nu A 2) bleek vernield. Aan de ene zijde was de naam Oirschot- die er in gehouwen was - er voor het grootste gedeelte uitgekapt. Het bleek met kwaadaardige opzet gedaan.

-In 1774 hebben Liempdse regenten zelfs turf verkocht op Oirschotse grond tussen de palen Ter Laak, Scheedijk en Schatkuil.

- Citaat 1808. "...scheidinge met Liempde. De oude scheidinge aan de 3 keien, geleegen teinen Scheekersdijk of Scheeksgraaf, zijnde een waterloop".

22 Wij vervolgen onze weg en na \pm 700 m slaan we bij een kruising links af.

23 Deze weg blijven volgen, zelfs als hij overgaat in een fietspad over een boomkwekerij.

24 Bij T-kruising rechtsaf (Donderdonk). Hier zijn we weer bij de grens.

25 Weg St. Oedenrode-Best. Hier rechtsaf. Hier stond Paal ten Lake.

- In een akte uit 1305 staat dat Hertog Jan 2 aan de gehuchten Aarle, Best en Guntselaer (Vleut) een stuk grond verkocht "tusschen den paele geheeten gemeynlyck die Laeke, vandaer tooter Schedeycken, vandaer op Schatcuyl aen dye ghemeine Heerstraete (Lopensestraat) en strekkende alsoo tusschen dyeselve paelen 't Orscot waert aen.....".

26 We rijden nu richting Best, ca 2 km.

27 Bij de Oudebaan linksaf, richting Son.

- Uit een oorkonde van Hertog Jan van Lotharingen- Brabant en Limburg d.d.2-8-1311 blijkt dat hij een gemeynt schenkt aan de "lieve lieden" van Oirschot, t. w. het gebied van Ten lake tot Voskuyl, van Voskuyl tot Hobergh, van Hobergh tot Eckenrijt, Van Eckenrijt tot Santvoirt, van Santvoirt tot de 2 Boomkens (=Witte Bergen) van daar tot Orscoer (Oerschoren), van Orscoer tot Papenvoirt en van Papenvoirt tot aan de grenslijn der 3 Aekenskinderen (=Bekerberg- Driehuizen enz.)

- in 1808 loopt de scheidingsgrens met Son vanaf de huizinghe Ter Laak in de Vleut, vandaar rechtuit tot op de heide tot omtrent Voskuyl en verder in rechte lijn op paal Hobergh. Er komen 2 stenen palen of

scheidskeien; één in het Vleutstraatje en een omtrent Voskuyl.

28 Wij volgen de Oudebaan tot het einde en rijden dan rechts over Molenheideweg.

29 Einde weg links. Sonseweg.

30 Doorrijden tot Hoberglaan, hier rechtsaf. We zijn weer bij de grens.

- Bij een controle in 1778 vindt men paal Hobergh "...afgeknapt of versleten en niets meer als eene kleine stomp is overgebleven...". Son vindt dat gemelde berg (Hoberg) genoegzaam voor een limietpunt kan dienen. Oirschot berust daarin. Dus geen paal meer.

31 We komen nu bij het kanaal en volgen dit richting Best tot de rijksweg. Hier linksaf.

32 De brug over en meteen rechts.

33 Onder het spoor door. Eerste weg rechts aanhouden. Kanaal volgen.

34 Bij brug rechtdoor, langs het kanaal.

35 Bij de volgende brug fietspad voor het kanaal volgen. (=Beatrixkanaal)

36 Bij volgende brug, rechtsaf oversteken en

37 meteen links. Spottersweg.

38 Na 200 m. rechts. Landsardsweg volgen.

- In vroeger jaren was de Ekkersrijt (loop) de grens met Oirschot, en die liep via paal 't Steenen Schoor (Eindhovensedijk) de Ekkersrijt volgend tot aan Ruiskenspaal. (bij Ruiskensven). Dan met een haakse hoek naar Sintelpaal en met een korte hoek naar paal Landvoort. Vandaar door het Wintelre-ven in rechte lijn naar paal de 2 Boomkens; ook wel de Verbrande Paal genoemd.

- De Verbrande Paal stond op het punt Oirschot, Oerle en de Beerzen bij De Witte Bergen. Het was een verkoolde zolderbalk uit de afgebrande bisschoppelijke hoeve het Molenbroek. Daarvoor had er een stenen paal gestaan die onder het stuifzand verdwenen was.(1797) Ook de Verbrande Paal is later vervangen.

39 Na ± 3½km. eerste weg rechts. De Oirschotsedijk.

- Tussen de verbrande paal en de H. Eik werd zelfs een greppel gegraven (er was nog geen Wilhelminakanaal). Deze greppel diende tot het verbeteren van de afvoer van water en wat even belangrijk was,..."tot weringhe van wederzijdse roverijen, van torf ende heide". Er scheen toen nogal wat illegaal grensverkeer te zijn tussen Oirschot en de Beerzen.

40 We zijn de Oirschotsedijk afgereden en dan doemt de toren van de Sint Pieter weer op. Daarmee hebben we tocht rond de oude Heerlijkheid Oirschot volbracht en keren we weer terug in de huiskamer van ons "Monument in 't Groen"

Oktober 2001